لەبارەی جەژنە پیرۆزە

و چەند پرسیارێک لەسەر ئەم بابەتە

نووسەر :
مـامۆستا ئـوسامە تەوحیدی
شـارەزووری

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

نـــــاوی نامیلکە

لەبارەی جەژنە پیرۆزە و چەند پرسیارێک لەسەر ئەم بابەتە

نووسەر:
ماموستا ئوسامە تەوحیدی شارەزووری

الدَّوْلَةُ الإِسْلَامِيَّة
خلافةٌ على مِنهاجِ النُّبوّة

١٤٤٧ هـ

ئیمام ـی ابن قدامة رحمه الله تعالى ئەفەرموێت ابن عقیل لەبارەی پیرۆزبای جەژن چەند ڕیوایەتێکی گێڕاوەتەوە لەوانە محمد ـی کوڕی زیاد ئەڵێت لەگەڵ ابی امامەی باهلی وجگە لەویش لەهاوەڵان ـی پێغەمبەر بووم ﷺ :

(فكانوا إذا رجعوا من العيد يقول بعضهم لبعض: (تقبّل الله منا ومنك)، وقال أحمد: إسناد حديث أبي أمامة إسناد جيد) [المغني، لابن قدامة (2 /130)]

واتا : کات ـی لەنوێژی جەژن گەڕابانەوە هەنێکیان بەهەنێکی کەیان ئەفەرموو (تقبل الله منا ومنك) ئیمام ـی احمد فەرموویەت ـی سەنەدەکەی سەنەدێکی باشە

ئایا جەژنە پیرۆزە لەگەڵ ئێوارەی شەوی جەژن دروستە ؟

وەڵام - بێگوومان باشتر ئەوەیە شوێن هاوەڵان بکەویت جەژنە پیرۆزەکە بخرێتە پاش نوێژی جەژن

– بەڵام هەنێ لەزانایان فەرموویانە هیچ ڕێگرێک لەشەرع نەهاتوە قەدەغەی بکات جەژنە پیرۆزە پێش نوێژی جەژن بکرێت چونکە وشەی جەژنت پیرۆزبێت یان تقبل الله منا ومنك هیچ دەقێکی لەسەرنەهاتوە لەکتاب وسونەت وکاتێکی بۆدیاری نەکراوە کە لەشەرع فەرمانمان پێکرابێت لەدوای نوێژی جەژن پاشان جەژنە پیرۆزە بکەین بەڵکو ئەوەی هاتوە تەنها لە کرداری کۆمەڵێک لە هاوەڵان ـەوە هاتوە بۆیە بابەتەکە فراوانە.

ابن تيمية ئەفەرموێت رحمەالله تعالى : (تقبل الله منا ومنكم ونحو ذلك، فهذا قد رُوِيَ عن طائفة من الصحابة أنهم كانوا يفعلون، ورخَّص فيه الأئمة كأحمد وغيره لكن قال أحمد أنا لا أبتدئ أحدًا فإن ابتدأني أحدٌ أجبْتُه وذلك لأن جواب التحية واجب وأما الابتداء بالتهنئة، فليس سُنَّةً مأمورًا بها ولا هو أيضًا مما نُهِيَ عنه فمن فعله فله قدوة، ومن تركه فله قدوة) [(مجموع الفتاوى) (24/ 253)]

واتا : وتنى تقبل الله منا ومنكم وهاوشێوەکەی ڕیوایەتکراوە لەکۆمەڵێک لەهاوەڵان کەئەنجامیان داوە و پێشەوایانیش وەک ئیمام ی احمد وجگە لەویش مۆڵەتیان بەوتنی یاوە بەڵام ئیمام ی احمد فەرموویەتی : من دەست پێشخەری لە کەس ناکەم بە پیرۆزبای گەر کەسێ پیرۆزبای لێکردم وەڵام ی ئەیەمەوە چونکە وەڵامدانەوەی سڵاوکردن واجبە بەڵام دەست پێشخەری لە پیرۆزبای سونەتێکی فەرمانپێکراو نیە و نەهی لێکراویش نیە هەرکەس بیکات لەو کارەیدا پێشەوای هەیە و هەرکەسیش نەیکات دیسان پێشەوای هەیە .

الشرواني الشافعي رحمە الله ئەفەرموێت : (وقت التهنئة يدخل بالفجر لا بليلة العيد خلافا لما في بعض الهوامش وقد يقال لا مانع منه أيضا إذا جرت العادة بذلك؛ لما ذكره من أن المقصود منه التودد وإظهار السرور، ويؤيده ندب التكبير في ليلة العيد). [حواشي الشرواني على التحفة]

واتـــا : کات ی پیرۆزبای جەژن لەکاتـی هاتنی فەجرەوە دەست پێ ئەکات نەک بەشەوی جەژن بەپێچەوانەی ئەوەی لەهەنێ لە پەراوێزەکاندا هاتوە وە وتـراویشە هیچ رێگریـەک نیە لە پیرۆزبایکردن پێش فەجر گەر نەریت ی خەڵکەکە وابوو پێش نوێژ پیرۆزبای بکەن چونکە ئەوەی مەبەستە لەم پیرۆزبایە دەرخستنی دڵخۆشی وشادیە هەروەها تەکبیرە کردن ی شەوی جەژن پشتگیری ئەم بۆچونە ئەکات .

– ئەمەش بەڵگەی بەهێزە کەوا شەوی جەژن بەبینینی مانگی شەوال ئیتر ئەبێت بە جەژن وەکچۆن یەکەم ئێوارەی ڕەمەزان کە مانگ ئەبینرێت بەڕەمەزان دائەنرێت لە شەرعدا وناوترێت تا نوێژی بەیان ی نەکرێت بەڕەمەزان دانانرێت بۆ جەژنیش بەهەمان شێوەیـە

ئیمام ی شافعی فەرموویەتی : (فَإِذَا رَأَوْا هِلالَ شَوَّالٍ أَحْبَبْتُ أَنْ يُكَبِّرَ النَّاسُ جَمَاعَةً، وَفُرَادَى فِي الْمَسْجِدِ وَالأَسْوَاقِ، وَالطُّرُقِ، وَالْمَنَازِلِ، وَمُسَافِرِينَ، وَمُقِيمِينَ فِي كُلِّ حَالٍ، وَأَيْنَ كَانُوا، وَأَنْ يُظْهِرُوا التَّكْبِيرَ، وَلا يَزَالُونَ يُكَبِّرُونَ حَتَّى يَغْدُوَا إِلَى الْمُصَلَّى، وَبَعْدَ الْغُدُوِّ حَتَّى يَخْرُجَ الإِمَامُ لِلصَّلاةِ ثُمَّ يَدَعُوا التَّكْبِيرَ..)

واتـــا : ئەگەر "مانگی شەوال بینرا پێم خۆشە خەڵکی تکبیرات بکەن" بە کۆمەڵ وتاک و لە مزگەوت و بازاڕەکان و ڕێگاکان و ماڵەکان چی مسافر بن یان نیشتەجێ بن و لەهەرحاڵ و باردۆخێـک بن و لە هەرشوێـنێک بن تکبیرات بە دەنگی بەرز بڵێنەوە بەردەوام بون لەوتنی تکبیرات تا ئەوکاتەی دەرەچێت بۆ نوێژی جەژن و بەردەوام بون لەوتنی تا ئەووکاتەی ئیمام یەت بـۆ نوێژکردن پاشان وازئەهێنرێت لەتکبیرکردن.

– کەواتـا لەشەرعدا تکبیرات ـی جەژن "لەئێوارەی دەرکەوتنی مانگی شەوال دەست پێ ئەکات" وبە جەژن دائەنرێت بۆیە گەر تەکبیراتـی جەژن کە عیبادەتە لە ئێوارەکەیەوە بشەرعێنرێت ئەوە پیرۆزبای کردن ودوعای خێرکردن لە پێشترە بۆ جائیز بوون چونکە پیرۆزبای جەژن عادەت ونەریتە وعیبادەت نیـە بۆیە هەرشتێکیش نەریت وعادەت بێت ئەصل تێیدا جائیزبـوونە تا بەڵگەیـەک یـەت قەدەغەی بکات "بەڵام ئەصل لەعیبادەت نەکردنە تابەڵگەیەک لەشەرع یەت دیاری ئەکات"

ئەم جەژنە پیرۆزە لەیەکتری نەریتێکە و باشتریش وایە "لەم نەریتە چاو لەهاوەڵان بکرێت" بەڵام گەر پێش نوێژی جەژنیش جەژنە پیرۆزە بکەیت ئەوا ئاسایيە و هیچ ـی تێدانیە چونکە سەلەف بەبینینی مانگی شەواڵ

تكبيرات ی جەژنیان كردوە كە تكبیرات عیبادەتە بۆیە هەنێ كەس بەنەزان ی حوكمی بیدعە ئەیەن بەسەر كەسانێک جەژنە پیرۆزە پێش نوێژ بكەن ئەم حوكمدانە خۆی بیدعەیە چونكە وشەی جەژنە پیرۆزەی كردووە بەعیبادەت ودین لەكاتێكدا ئەم وشەیە نەهاتوە لەشەرع ورێگریشی لێ نەكراوە "بۆیە خاوەن ئەوقسە لە پێشتر بەبیدعە".

الحمد لله رب العالمين

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ

٢٧ - رمضان - ١٤٤٧ هـ